

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

**МИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
У СУЧАСНОМУ
СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ**

*(25-літній творчий внесок факультету мистецтв
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка)*

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

За загальною редакцією
Водяного Б. О., Смоляка О. С., Стельмащука З. М.

Тернопіль
2018

УДК 7.091-028.42
ББК 85
М 656

*Рекомендовано до друку вченою радою
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
Протокол №9 від 16.05.2018 року*

Рецензенти:

Круль П. Ф. – доктор мистецтвознавства, професор Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, академік Академії наук вищої освіти України

Зінків І. Я. – доктор мистецтвознавства, професор кафедри теорії музики Львівської музичної академії ім. М. В. Лисенка

Чайка В. М. – доктор педагогічних наук, професор Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Мистецька діяльність у сучасному соціокультурному просторі (25-літній творчий внесок факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка): колективна монографія / за заг. ред. Б. О. Водяного, О. С. Смоляка, З. М. Стельмашука. – Тернопіль: Факультет мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, 2018. – 440 с.

ISBN 978-617-595-089-2

У монографії розглянуто творчий доробок колективу факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, висвітлено питання теорії, практики та перспективи розвитку художньої творчості на сучасному етапі, виявлено загальні підходи до організації мистецької діяльності в контексті історії становлення факультету мистецтв.

Розкрито форми мистецької творчості факультету мистецтв серед яких: концертна діяльність художніх колективів факультетського та університетського рівнів, організація і проведення фестивалів-конкурсів, культурно-просвітницька творчість викладачів та студентів факультету мистецтв у музичному, театральному, образотворчому та дизайнерському напрямках, та мистецька діяльність окремих персоналій.

Видання адресоване викладачам та студентам вищих навчальних мистецьких закладів та усім тим, хто займається мистецькою діяльністю.

ISBN 978-617-595-089-2

© Факультет мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

3.1.1. Фестивально-конкурсна діяльність бандуристів Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка (Євгенєва М. В.)	238
3.1.2. Студентський фестиваль-конкурс «Окрилені піснею»: історія та сьогодення (Буркацька О. Я.)	251
3.2. Концертно-просвітницька діяльність музично-виконавських класів викладачів факультету мистецтв	266
3.2.1. Творчі колективи та солісти-виконавці класів баяну і гітари (Баньковський А. М.)	266
3.2.2. Концертно-просвітницька та конкурсно-фестивальна діяльність випускників фортепіанних класів (Гринчук І. П., Проців Л. Й.)	274
3.2.3. Концертно-просвітницька діяльність випускників класу струнно-смичкових інструментів (Михайлюк О. О.)	303
3.2.4. Концертна та просвітницька діяльність студентів-бандуристів ТНПУ ім. В. Гнатюка (Губ'як Д. В., Гринчук І.П.)	303
3.2.5. Творча діяльність диригентського класу Євгена Гунька (Канюка А. Г., Проців Л. Й.)	315
3.2.6. Культурно-просвітницька і педагогічна діяльність Володимира Семчишина (Ороновська Л. Д.)	322
3.2.7. Ігор Пронь – сподвижник культурно-мистецького життя Тернопільщини (Пронь Н. І., Гринчук І. П.)	330

3.2.7. Ігор Пронь – сподвижник культурно-мистецького життя Тернопільщини

В історії культурно-мистецького життя на Тернопіллі останньої чверті ХХ ст. є когорта знакових постатей, серед яких – Ігор Пронь, талановитий диригент, педагог, самобутній композитор, активний громадський діяч [34; 36], один із фундаторів нашого факультету.

Творчий шлях митця різноаспектно відображений в енциклопедичних та довідкових виданнях, у монографії М. Бурбана «Українські хори та диригенти» [5], у краєзнавчих розвідках (О. Бойчук, П. Медведик, О. Смоляк та ін.), у наукових публікаціях (А. Баньковський [2], І. Гринчук, З. Стельмащук [44] та ін.), у монографічній публікації «Пішов у вічність музикант» В. Шпак [49].

Нашою метою є спроба висвітлення окремих аспектів творчої діяльності І. Проня на основі згаданих вище публікацій, його родинного архіву, спогадів колег-педагогів та колишніх учнів.

Коротко представимо етапи його творчого становлення. І. Пронь народився 21.11.1942 р. в с. Старе Село на Ряшівщині (тепер – у складі Республіки Польщі), разом з родиною був депортований у с. Михальче Городенківського району Івано-Франківської області [34].

Він успадкував і продовжив родинні традиції співу, інструментального музикування. Фахову освіту отримав у Львівському педагогічному училищі, зокрема, в класі диригування І. Небожинського, вихованця М. Колесси, згодом удосконалював виконавську майстерність у Львівській консерваторії ім. М. Лисенка, де його наставниками були С. Людкевич, М. Колесса, А. Кос-Анатольський, Є. Вахняк та ін. Саме навчання у класі

Є. Вахняка справило значний вплив на подальше становлення І. Проня як хорового диригента [34].

Паралельно із вивченням музично-теоретичних дисциплін, шліфуванням диригентських умінь, І. Пронь звернувся до композиторських спроб (перші п'єси для скрипки і фортепіано, обробки українських народних пісень), до діяльності в студентському науковому музичному товаристві. Він був і хормейстером хорової капели Львівського політехнічного інституту (1966–1968 рр.), за що нагороджений дипломом II ступеня у конкурсі на краще виконання творів Д. Леонтовича.

Педагогічну працю І. Пронь розпочав у музичній школі смт. Шумське (на Тернопільщині), згодом – у Бродівському педагогічному училищі (на Львівщині). Паралельно працював керівником хору у районному будинку культури м. Броди. У 1964 р. був запрошений ректором Кременецького педагогічного інституту М. Бригінцем на посаду керівника хору та художньої самодіяльності. На цій посаді він творчо розвинув досвід попередніх керівників хору І. Гіпського (1950–1959) та Ф. Пацюркевича (1960–1964) [49].

Так, попри політичні заборони й утиски, колектив під його керівництвом виконував такі твори: «Сонце заходить» Й. Роздольського, «Чуєш, брате мій» братів Лепких (хорова обробка К. Стеценка), «Заповіт» Л. Ревуцького, «Пісня про щастя» Я. Цегляра та ін. З ініціативи І. Проня було створено оркестр народних інструментів, у супроводі якого часто виступав хор. У 1964 р. хоровий колектив інституту став дипломантом обласного фестивалю, брав участь у республіканському фестивалі, присвяченому до 150-річчю з дня народження Т. Шевченка [34].

Від 1970 р. І. Пронь працював керівником симфонічного оркестру музичної школи, вчителем музики у школі-інтернаті та викладачем педагогічного училища м. Кременця. Як талановитий і висококваліфікований

фахівець, він не обмежився педагогічною діяльністю, активно займався художньою самодіяльністю, створював нові творчі колективи, серед яких – мішаний октет викладачів музичних дисциплін педагогічного училища. У репертуарі октету були різножанрові авторські твори, обробки українських народних пісень, аранжування І. Проня, зокрема, твір М. Лисенка-Дністровського «Дума про Кармалюка».

Окремої уваги заслуговує діяльність І. Проня при Кременецькому районному будинку культури, де він керував уже сформованим на той час хором, залишався художнім керівником хору працівників освіти. Період з 1970 по 1974 роки ознаменований створенням нових художніх колективів: хору медичних працівників районної лікарні, вокального квартету «Кремінь», ансамблю гусярів. Усі ці творчі проекти були зініційовані І. Пронем. Перелічені колективи виступали на різних концертних площадках на Кременеччині та у Тернополі. Завдяки зусиллям керівника, попри складність роботи з аматорськими хорами, ці колективи творчо зростали, виборювали відзнаки, грамоти і дипломи [34; 49].

У кременецький період митець продовжує і свою композиторську діяльність, яка відзначена дипломами різних ступенів. Зокрема, є нагороди від об'єднання самодіяльних композиторів Тернопільщини за оригінальні твори: «Стежина» на сл. М. Удовиченка, «Полонянки» («Дівочі скелі») на сл. А. Бідюк, «Лікарю наш» та «Кременець мій» на сл. О. Зелінського, «Калина красна» на сл. Б. Демківа. У цей період була написана поема для хору і симфонічного оркестру «Дума про Слово о полку Ігоревім» на сл. Б. Демківа.

Варто виокремити й те, що І. Пронь виступав і як соліст-вокаліст. Він мав чудовий голос, багатий на тембральне забарвлення, силу та внутрішню глибину звучання. Про

рівень його сольних виступів свідчать численні грамоти та дипломи Міністерства культури УРСР та обласного відділу культури. В різноманітному репертуарі виконавця основу склали пісні українських композиторів, зокрема, його улюблені «Два кольори» О. Білаша, «Летять, ніби чайки» Ю. Рожавської та ін. [34; 49].

Очолюваний І. Пронем вокальний квартет «Кремінь», до якого входили також музиканти-педагоги училища та музичної школи Є. Лірський, М. Сапіга та А. Бродін, успішно виступав у Тернополі, Львові, на Волині – у Колодяжному, гастролював у Білорусії, у Народній Республіці Болгарії (1971 р.). Вокальний квартет та його керівник нагороджені дипломами I та II ступенів, золотою медаллю (1972 р.), грамотами за творчі успіхи й активну участь у розвитку художньої самодіяльності. Виступи колективу записували київське та львівське телебачення, а згодом транслювали у республіканському теле-ефірі [34; 49].

Особливого пошанування заслуговує І. Пронь за новаторську ідею створення самобутнього ансамблю гусярів. За короткий період цей колектив опанував значний репертуар, основою якого були твори українських композиторів, обробки українських, російських та білоруських народних пісень: «Балада про сурмачів» (сл. Б. Олійника), «Ой со вечора, с полуночи», «Ой вийду я на ту гору», «Тече річка», «Чаму ж ня не печь» та ін. Ансамбль із великим успіхом виступав у Москві, Києві, Львові, Тернополі та інших містах і містечках України. Колектив заявив себе настільки гучно, що виступав на всеукраїнському (тоді республіканському) телебаченні, а в 1974 р. Всесоюзна фірма «Мелодія» запросила їх на звукозапис [34; 49].

Із листопада 1974 р. розпочинається тернопільський період у житті й творчості І. Проня. На запрошення ректорату Тернопільського педагогічного інституту І. Пронь був призначений керівником самодіяльної хорової капели та

завідувачем кабінету естетики, керівником художньої самодіяльності інституту.

З архівних джерел дізнаємося, що станом на 1978-1979 н.р. успішно функціонували уже 5 хорів, зокрема: хорова капела інституту (керівник І. Пронь, хормейстер Р. Стратійчук, концертмейстер Л. Задорожна), хори природничого (керівник О. Безушко), фізико-математичного факультетів (керівник С. Дахим), факультетів загально-технічних дисциплін (керівник А. Баланов) та підготовки вчителів початкових класів (керівник І. Пронь).

Активно працювали інструментальні колективи: оркестр ансамблю танцю (керівник Б. Івасів), оркестр народних інструментів (керівник Б. Белінський), ансамбль народних інструментів (керівник О. Джумага), ансамбль духових інструментів (керівник І. Торкіт), духовий оркестр (керівник З. Леськів), ансамбль сопілкарів (керівник В. Логвин), ансамбль баяністів (керівник А. Найда).

Значну діяльність проводили вокально-інструментальний ансамбль (керівник М. Шамлі), жіночі ансамблі факультету ПВПК (керівник Д. Баран), природничого (керівник І. Михасів) та фізико-математичного (керівник М. Пастернак) факультетів, чоловічий вокальний ансамбль та гурток читців (керівник Т. Суворова) факультету фізичного виховання. Хореографічне мистецтво представляли тогочасні студентські колективи, серед яких ансамбль танцю «Промінь» (балетмейстери В. Починок, В. Смакал), хореографічний ансамбль факультету ПВПК (балетмейстер С. Коряк), гурток бального танцю (балетмейстер П. Дармограй).

Керівникам згаданих вище колективів І. Пронь надавав цінну методичну допомогу та поради. Він також створив вокальний чоловічий квартет викладачів інституту у складі І. Проня, Р. Стратійчука, О. Джумаги, О. Гайдукевича;

працював як соліст у хорах м. Тернополя, у вокально-інструментальному ансамблі «Молодість».

В історію культурного життя Тернопілля І. Пронь увійшов і як художній керівник низки відомих колективів, серед них: чоловіча капела «Кобзар», мішана хорова капела «Освіта», яка під його керівництвом стала лауреатом республіканського та дипломантом Всесоюзного фестивалів самодіяльної творчості. За активну участь у розвитку самодіяльного та професійного хорового мистецтва І. Пронь був нагороджений медаллю ВЦСПС, грамотами та відзнаками різних рівнів як в УРСР, так і за кордоном (Слівен, 1971 р.) [34].

Зупинимося детальніше на висвітленні його педагогічної та творчої діяльності на факультеті ПВПК, де І. Пронь викладав курс методики музичного виховання в 1–3 класах, був викладачем гри на фортепіано, хорового співу, диригування. Він тривалий час виконував обов'язки декана ПВПК (1976 р.), відповідав за організацію лекцій, концертів та музичних вечорів, викладав на факультеті громадських професій та факультеті майбутнього вчителя.

Таким чином, можемо трактувати його діяльність як одного із засновників і організаторів культурно-мистецької та просвітницької діяльності не лише у нашому закладі, але й у Тернополі, Тернопіллі загалом. Серед його однодумців були перші викладачі нашого факультету Б. Івасів, О. Джумага, О. Поздик (Мурій), Р. Стратійчук, А. Найда, О. Смоляк, А. Паламарчук (Шинкаренко), Л. Кондрацька, Б. Водяний, З. Стельмахук, у яких залишилися теплі спогади про особистість та діяльність І. Проня, який в силу життєвих обставин не реалізував повною мірою свій педагогічний і творчий потенціал.

В архівних матеріалах знаходимо значну кількість опублікованих праць, чернеток незавершених нотаток, методичних розробок І. Проня. Серед них – тексти лекцій і

методичних розробок, навчальних планів до фахових дисциплін: «Методика музичного виховання», «Теорія музики», «Сольфеджіо», «Хорознавство», «Хоровий клас та практикум роботи з хором», виконавські дисципліни: музичні інструменти, диригування, хоровий спів, практикум роботи з хором для спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання» з додатковою спеціальністю «Музика» [34].

Узагальнення власного досвіду І. Пронь представив у публікаціях тез, статей, у виступах на Республіканській науковій конференції у м. Миколаїв (1983 р.), на Всесоюзній конференції в Мінську (1984 р.). Його високий науково-методичний рівень відзначено комісіями Міністерства освіти УРСР.

Особливого значення в історії культурно-мистецького життя нашого університету набула діяльність І. Проня, як організатора вокально-інструментального ансамблю «Молодість», струнного оркестру (згодом на посаду керівників для цих колективів було запрошено М. Шамлі та О. Джумагу) [2; 34; 44].

О. Смоляк зазначає: «І. Пронь, як невтомний пропагандист хорової музичної культури, активізував творчу атмосферу у капелі «Освіта». Колеги-музиканти підкреслювали, що після 1980 р. із початком функціонування нової спеціальності з'явився новий голосовий потенціал, оскільки на перший курс нової спеціальності вступили студенти з середньою та спеціальною музичною освітою. Крім того, до хорового колективу залучалися викладачі з інших кафедр інституту.

О. Смоляк згадує, що І. Пронь, як досвідчений диригент, професійно організовував хід репетицій, дбав про всебічне зростання художнього і виконавського рівня хористів. На репетиціях систематично відшліфовували вокальну техніку співака як основу виконавської культури хорового колективу, яку за висловом самого І. Проня, «заповнюють концепції

видів і типів техніки здобування вокального звуку. Правильно сформований вокальний звук залежить від видів формотворення звуку (співоча постава, дихання, звукоутворення, дикція, артикуляція, звуковедення)»¹.

Керівник капели дотримувався думки, що «хорову культуру поділяють на три основні групи: вокально-технічну, музико-технічну і художньо-виконавську»². Враховуючи такі теоретичні підходи, І. Пронь на практиці особливо зосереджував увагу на розспівках, зокрема на завданнях розігрівання голосового апарату і зібрання звуку в єдину позицію, розвитку дихання, регістрового та ладового відчуття, звукової позиції, розвитку артикуляційного апарату, дикційної техніки, гармонічного слуху, стійкості інтонації, штучного і природного ансамблю, розвитку художньо-виконавської майстерності загалом.

Колишні учасники хору згадують, що І. Пронь додатково запровадив систематичне відвідування капелянами занять хору Тернопільського музичного училища ім. С. Крушельницької під керуванням І. Левенця. Зростанню професійної майстерності хористів сприяли також творчі зустрічі з дружніми творчими колективами із Луцька, Дрогобича.

Усе це в комплексі сприяло зростанню якісно вищого художнього та професійного рівня капели, розширенню репертуару колективу, зокрема, перлинами хорової музики вітчизняних та зарубіжних композиторів. У переліку виконуваних творів з'явилися духовні твори: «Magnificat» Г. Перселла, «Lacrimosa» В.-А. Моцарта, «Miserere» А. Лотті. У концертних та екзаменаційних виступах у виконанні хору звучали: «Вічний революціонер» М. Лисенка, «Чуєш, брате мій» (братів Лепких) та «Прометей» К. Стеценка, кантата

¹ Пронь І. Лекція №8. Вокально-технічна культура хору. 1983. Ці матеріали зберігаються в родинному домашньому архіві.

² Там само.

«Лічу в неволі» Д. Січинського, «Садок вишневий коло хати» А. Вахнянина, українські народні пісні в обробці М. Леонтовича («Зашуміла ліщинонька», «Пряля», «Ой, устану я в понеділок», «Щедрик», «Козака несуть»).

У постійно діючому репертуарі колективу були представлені твори сучасних українських та зарубіжних композиторів: «Пісня про Дніпро» М. Фрадкіна, «Упав солдат», «Пісня про буревісника», «Як цимбали обізвуться» А. Кос-Анатольського, «Обніміте ж, брати мої...» М. Каганова, «Поема про Україну» А. Александрова, «Любим Вітчизну» М. Колесси, «Мати» А. Новікова, уривок з опери «Поргі і Бесс» Дж. Гершвіна.

Крім авторських творів, значне місце у репертуарі займали обробки українських, білоруських, молдавських, грузинських, естонських, болгарських, російських народних пісень.

Для даного складу виконавців І. Пронь зробив низку цікавих власних перекладів для хору. Серед них: «Пісня про вчительку» П. Майбороди, «Де вітер землю голубить» І. Карабиця, «Кличе спалена пісня» В. Верменича, «Чарівна скрипка» І. Поклада, «Запах землі» В. Толмачова. Вдалими стали переклади для хору оригінальних інструментальних творів чи оперних уривків: «Поема» З. Фібіха, «Місячна соната» Л. Бетховена, «О, скорбний день» Ш. Гуно з опери «Ромео і Джульєтта» [34].

Хоровим колективом успішно виконувались і обробки народних пісень в опрацюванні І. Проня, зокрема, українські народні пісні: «Ой ти, горо кременная», «Калино, калино», «Гей хороша молодичка»; болгарські народні пісні: «Хубава си моя горо», «Ветер ечи, Балкан стоне»; молдавська народна пісня «Як а ша». Для цього колективу у 1981 р. І. Пронь написав твір на слова О. Зелінського «Надзбручанський краю» для хору, оркестру і читця.

У композиторському доробку І. Проня окрім вище згаданих є ще 2 хорових твори: хорова поема «Гайдамаки» (на слова Т. Шевченка 1981–1983рр.); незакінчена хорова поема «Видубичі»; хорові обробки повстанських пісень «Виходила мати» та «Ой, у лісі на галявці»; вокальні твори: «Весняні мрії» (сл. Р. Піня, 1978 р.), «Юності цвіт» (сл. Р. Піня, 1979 р.), «Парубоча балада» (сл. Б. Олійника, 1979 р.), «Вересневі дні» (сл. Д. Павличка, 1984 р.), пісні на слова І. Блажкевич та інших авторів [34].

Особливої уваги заслуговує створена І. Пронем у 1980 р. капела «Кобзарі», інструменти для якої було замовлено музичним майстрам Мельниці-Подільської фабрики. У репертуар цього колективу входили історичні, календарно-обрядові пісні й авторські твори українських композиторів: «Веселімся, браття», «Тече річка», «Їхав козак містом», «Наш отаман Гамалія» і в'язанка українських народних пісень в аранжуванні І. Проня.

Досвід багатьох років диригентської, викладацької, наукової праці спонукав І. Проня до узагальнення власного доробку. Він займався науковими проблемами виховання музичного слуху молодших школярів як важливого фактора гармонійного розвитку особистості, різними аспектами хорової справи як основи музичної підготовки студентів факультету ПВПК з додатковою спеціальністю музика.

Підкреслимо його довготривалу співпрацю із А. Авдієвським – народним артистом СРСР, художнім керівником і диригентом заслуженого академічного народного хору ім. Г. Верьовки, професором та завідувачем кафедри диригування Київського педагогічного інституту.

У травні 1984 р. хор ім. Г. Верьовки побував на гастролях у Тернополі. Перед виступом І. Пронь організував для хору факультету ПВПК творчу зустріч з А. Авдієвським та групою хористів. Цей майстер-клас став своєрідним святом

української народної пісні. У рукописі виступу¹ з цієї нагоди І. Пронь назвав його «взірцевим художнім явищем звучання українського народного багатоголосся», а діяльність А. Авдієвського – «яскравим прикладом служіння рідному мистецтву». З особливим захопленням І. Пронь висловлювався також про творчу лабораторію при хорі ім. Г. Верьовки.

І. Пронь виховав цілу плеяду вдячних вихованців та послідовників, серед яких заслужений артист України О. Бурміцький, доценти: Н. Лупак (Герц) та В. Водяна (Вишнівецька), викладачі, вчителі-методисти, регенти церковних хорів, керівники колективів.

На вшанування діяльності І. Проня як талановитого диригента, композитора, педагога, громадського діяча, у 30-ті роковини його смерті силами Інституту мистецтв за ініціативи доцентів Л. Ороновської та Б. Водяного 7 квітня 2015 р. в ТНПУ ім. В. Гнатюка було проведено вечір пам'яті. У ньому взяли участь колективи інституту, творча інтелігенція Тернополя, близькі й далекі родичі, спогадами поділилися колеги і соратники.

Успішне проведення пам'ятного вечора ще раз засвідчило велику роль І. Проня, як одного з фундаторів музично-педагогічної освіти на Тернопіллі, організатора і натхненника низки творчих колективів, сподвижника культурно-просвітницьких, культурно-мистецьких процесів у нашому краї.

¹ Рукопис виступу з нагоди творчої зустрічі з заслуженим академічним народним хором ім. Г. Верьовки знаходиться у родинному домашньому архіві.

Список використаних джерел

1. Ансамбль бандуристів ТНПУ імені Володимира Гнатюка побували на «SECOND WORLD MUSIC WEEK» в Китаї. URL: <http://tnpu.edu.ua/news/1630/>.
2. Баньковський А. Вокально-інструментальні ансамблі як навчальні осередки (на прикладі ТНПУ ім. В. Гнатюка). Слов'янське музичне мистецтво в контексті європейської культури: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів. Вінниця: ТОВ «Нілан», 2015. С. 52-55.
3. Баньковський А., Лемішка Я. Тернопільська обласна філармонія як осередок культурного життя регіону (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.). Молодь і ринок. 2017. № 6 (149). С. 99–103.
4. Бойко Т. Якщо не співаємо, день видається нецікавим. Свобода. 2003. №9 (1621). С. 4.
5. Бурбан М. Українські хори та диригенти: монографія. Дрогобич : Посвіт, 2007. – 668 с.
6. Вербицька Т. Одна до музики любов (маестро з обласної філармонії В. Семчишину – 50). Вільне життя. 1999. 1 трав.
7. Вербицька Т. Чотири голоси злилися воедино. Вільне життя. 1999. 5 червня. С. 4.
8. Виспінський І. «Срібні струни» бандури – з посвятою. Фестиваль-конкурс. Свобода. 2006. № 35 (2037). С. 6.
9. Вітер В. Симфоджаз-оркестр відзначив ювілей. Вільне життя. 2002. 6 квіт. С. 4.
10. Гринчук І. До проблеми опанування навчально-виконавським репертуаром (на прикладі творчості Богдани Фільц). Молодь і ринок. 2008. № 2 (37). С. 20–24.

11. Гринчук І. Роль родини Барвінських у діяльності Тернопільської «Просвіти». Василь Барвінський і сучасна музична культура: збірник наукових праць / упор. В. Грабовський, Л. Філоненко, Л. Німилович. Дрогобич: Посвіт, 2012. С. 89–99.
12. Гринчук І., Бурська О. Проблеми музичного мислення: теорія і методика розвитку. Діалектика музичного логосу та ейдосу: навч.-метод. посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 224 с.
13. Гринчук І., Горбач О. До проблеми оновлення навчального репертуару фортепіанними творами українських композиторів. Слов'янське музичне мистецтво в контексті європейської культури: матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції. Вінниця: ТОВ «Нілан», 2015. С. 16–20.
14. Губ'як Д. В. Грай, «Кобзарю». Наукове видання: монографія / відп. ред. Т.М. Баран. Львів: «ТеРус», 2010. 280 с.+ 12 с. іл.
15. Губ'як Д. В. Кобзарство Тернопільщини: соціокультурний аспект. Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Івано-Франківськ, 2014. Випуск 2829. Ч. 2. С. 151–156.
16. Губ'як Д. В. Ой есть в лісі калина. Аранжування для ансамблів бандуристів. Львів: «ТеРус», 2009. 12 с.
17. Кашкадамова Н. Виконавська інтерпретація у фортепіанному мистецтві ХХ сторіччя: підручник. – Львів: КІНПАТРИ ЛТД, 2014. 344 с.
18. Кобзарство Тернопілля. Вісник Тернопільського обласного осередку Національної спілки кобзарів України. Спецвипуск. Тернопіль, 2006. 4 с.
19. Любка Колесса, українська піаністка: Статті та матеріали / ред.-упор.: Н. Кашкадамова, В. Бобицька. Львів: Літопис, 2011. 460 с.

20. М'ясков К. О. Концертіно №3 для бандури з оркестром (клавір): ноти / упоряд. та метод, рекоменд. Д. Губ'як. Львів: «ТеРус», 2009. 24 с.
21. Масол Л., Гринчук І. Фортепіано (1–12 класи). Програми з профільних предметів для спеціалізованих шкіл музичного профілю / упор. О. В. Корнілова, О. В. Гайдамака. Х.: Вид-во «Ранок», 2009. С. 75–112.
22. Михайлюк О. Твори композиторів Тернопілля ХХ – початку ХХІ століття в класі основного музичного інструмента (скрипка). Стратегії підвищення якості мистецької освіти в контексті змін сучасного соціокультурного простору. матеріали і тези І міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 13–14 жовтня 2017 р.). Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2017. С. 22–26.
23. Музична Тернопільщина: бібліографічний покажчик / уклад. В. Я. Миськів, вступ. ст. О. С. Смоляк, ред. Г. Й. Жовтко. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 288 с.
24. На музичних меридіанах. Тернопільському музичному училищу ім. Соломії Крушельницької – 50 / ред. М. Ониськів, упор. М. Подкович. Тернопіль: Джура, 2008. 120 с.
25. Ніколайчук Г. Bravo, «Акорде!». Вільне життя. 2017. № 43 (15883). С.5.
26. Перший обласний фестиваль – конкурс кобзарського мистецтва «Кобза», присвячений 191-й річниці від Дня народження Т. Г. Шевченка: буклет. Тернопіль, 2005. 32 с.
27. Приватний архів Баньковського А. / Архів неупорядкований.
28. Приватний архів Буркацької О. / Архів неупорядкований.
29. Приватний архів Гринчук І. / Архів неупорядкований.
30. Приватний архів Губ'яка Д. / Архів неупорядкований.

31. Приватний архів Канюки А. / Архів неупорядкований.
32. Приватний архів Михайлюк / Архів неупорядкований.
33. Приватний архів Проня І.І. / Архів неупорядкований.
34. Приватний архів Проців Л. / Архів неупорядкований.
35. Пронь Ігор Іванович / Б. Петраш // Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2009. Т. 4. С. 679.
36. Проців Л. Історія музичної педагогіки в Україні: навч. посіб. Тернопіль: ТНПУ імені В. Гнатюка, 2013. 230 с.
37. Проців Л. Педагогічні засади Василя Барвінського. Василь Барвінський в контексті європейської музичної культури: статті та матеріали / редактор-упорядник О. Смоляк. Тернопіль: Астон, 2003. С. 98–103.
38. Проців Л. Становлення фахової музичної педагогіки в Галичині. Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. Тернопіль, 2001. № 2. С. 32–37.
39. Родько О. Народження колективу-особистості. Свобода. 2003. №8. (1620). С. 5.
40. Семчишин В. «Усе мое життя минає в нотах»: розмова із керівником симфоджаз-оркестру. Свобода. 2002. 26 березня.
41. Симфоджаз-оркестр: Творча біографія (1992–2002). Тернопіль, 2002. 8 с.
42. Смоляк О. Микола Миколайович Шамлі. Творчий портрет. Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. 100 с.
43. Стельмащук З. М. Творча діяльність народно-інструментальних оркестрових колективів Тернопільщини II половини ХХ – початку ХХІ ст. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство.

- За ред. О. С. Смоляка. Тернопіль. Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. №2. С. 55–56.
44. Фортепіанні твори М. Вериківського: навч.-метод. посіб. / упоряд.: І. Гринчук, О. Горбач. Тернопіль: Астон, 2016. 106 с. (12 іл.).
45. Фортепіанні твори українських композиторів: навч. посіб. / упоряд.: І. Гринчук, О. Горбач. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2017. 132 с.
46. Чарівні струни та голоси з України ансамблю бандуристів з ТНПУ ім. В. Гнатюка зривали бурні аплодисменти та овації у Франції. URL: http://tnpu.edu.ua/news/1250/?clear_cache=Y.
47. Чубата Д. Коли пісня виходить у люди. Вільне життя. 2014. №49. (15577). С. 5.
48. Шпак В. І. Пішов у вічність музикант // Alma mater в іменах... Кременець : Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Т. Шевченка, 2015. Кн. 3. С. 44–53.